

Tantárgyi követelmény

ID 2573 Néprajz, népi építészet

(elmélet, a tárgy kollokviummal zárul)

Elsajátítandó tananyag:

I. A néprajztudomány alapfogalmai, kutatási területei és módszerei, a Kárpát-medence nagytájai és etnikai térképe, a Kárpát-medence magyar néprajzi tájai (tárgyi néprajz, szellemi néprajz vagy folklór, társadalomnéprajz, a magyar anyanyelvűek elterjedése, néprajzi tájak, néprajzi csoportok)

Településtörténet a középkortól Magyarországon (a településszerkezet alakulása a Kárpát-medencében), magyar településformák (szórványtelepülések, átmeneti települések, falvak, alföldi kertes városok)

Telekformák (a falu felosztása, belső rendje, gazdatelkek, paraszttelkek, zselléreltelkek, a telkek formája, beépítése, a telkek elrendezése és gazdasági épületei)

A hagyományos gazdálkodás (vadászat, halászat, gyűjtögetés). A földművelés, állattartás néprajzi vonatkozásai (a szántóföld, a kert, a szőlő, a rét, a legelő és az erdő használata, a növénytermesztés módjai és eszközei, a rideg és intenzív állattartás és –tenyésztés néprajzi sajátosságai)

Kézműves mesterségek és technikák (fémművesség, fafeldolgozás, fafaragás, népi fazekasság, fazekas központok, kender- és lenmunkák, kékfestés, csipkekészítés, hímzés, a bőr és a gyapjú feldolgozása, gyertyamártás, szappanfőzés, az üveg a paraszti kultúrában, a mézesbábosság, a kosárfonás, a hímes tojás készítése)

Viselettörténet. A népviseletek kialakulása (alapanyagok és öltözék típusok, viseletek, a viseletek tájékoztató szerepe)

A táplálkozás (a paraszti táplálkozás általános szokásai, a konyhai edények története és fő típusai)

II. Az épületek fajtái, a lakás használata (az egyhelyiséges lakás, többhelyiséges épületek, gazdasági épületek, pásztoréptmények, istállók, csűrök, termény- és takarmánytárolók, terményfeldolgozó és egyéb gazdasági épületek, borpincék)

Az épületek anyaga, szerkezete, építési technikák

Tetőszerkezet, tetőfedések, födém, tüzelőszerkezetek, füstelvezetések

Ajtók, ablakok, padlózat, kerítések, kapuk, az épületek formái (az utcakép, szerkezeti formák)

A belső tér – a lakáskultúra

A magyar paraszti lakóház táji típusai. A táji típusok kiformalódása

Az évközi ellenőrzés módja: zárthelyi dolgozatok

Tervezett időpontok: november első és utolsó hete.

A vizsgára bocsátás feltétele: a két zárthelyi dolgozat legalább elégséges szinten történő megírása.

Kötelező, illetve ajánlott irodalom:

Ágh Zs.: Paraszti és polgári hagyományok a Kárpát-medencében Néprajz, művelődéstörténet és régészet. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1999

Balassa I. – Ortutay Gy.: Magyar néprajz. Corvina Kiadó, Budapest, 1979

Barabás J. – Gilyén N.: Magyar népi építészet. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1987

Bátky Zs. - Györffy I. - Visky K.: A magyarság néprajza I-IV. Budapest, 1933-1937

Bihari A.: – Pócs É.: Képes magyar néprajz. Corvina Kiadó, Budapest, 1985

Csilléry K.: A magyar népi lakáskultúra kialakulásának kezdetei. Budapest, 1982

Csilléry K.: A magyar nép bútorai. Budapest, 1972

Den Hollander, A. N. J.: Az Alföld települései és lakói. Budapest, 1980

Domanovszky Gy.: A magyar nép díszítőművészete I-II. Budapest, 1981

Domanovszky Gy.: A magyar néprajz története. Budapest,

Dömötör T.: Magyar népszokások. Budapest, 1983

Dömötör T.: A magyar nép hiedelemvilága. Budapest, 1981

Fél E. - Hofér T. - K. Csilléry K.: A magyar népművészet. Budapest, 1969

Gáborján A.: A magyar népviseletek. Budapest, 1969

Györffy I.: Magyar falu magyar ház. Budapest, 1943
Kresz M.: Magyar fazekasművészet. Budapest, 1991

Manga J.: Magyar népdalok, népi hangszerek. Budapest, 1960

Novák L.: Településnéprajz. Nagykovács, 1986

Platthy Gy. – Rónai B.: Népművészet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1978

Nyíregyháza, 2012. szeptember 07.

Dr. Dobány Zoltán

főiskolai docens

Tematika

ID 2573 Néprajz, népi építészet

(Fejezetek a néprajz és a népi építészet témaköreiből)

Néprajz

1. hét: A néprajztudomány alapfogalmai, kutatási területei és módszerei, a Kárpát-medence nagytájai és etnikai térképe, a Kárpát-medence magyar néprajzi tájai
2. hét: Településtörténet a középkortól Magyarországon (a településszerkezet alakulása a Kárpát-medencében), magyar településformák
3. hét: Telekformák
4. hét: A hagyományos gazdálkodás (vadászat, halászat, gyűjtögetés). A földművelés, állattartás néprajzi vonatkozásai
5. hét: Kézműves mesterségek és technikák
6. hét: Viselettörténet. A népviseletek kialakulása
7. hét: A táplálkozás

Népi építészet

8. hét: Az épületek fajtái, a lakás használata
9. hét: Az épületek anyaga, szerkezete, építési technikák
10. hét: Tetőszerkezet, tetőfedések, födém, tüzelőszerkezetek, füstelvezetések
11. hét: Ajtók, ablakok, padlózat, kerítések, kapuk, az épületek formái
12. hét: A belső tér – a lakáskultúra
- 13-14-15. hét: A magyar paraszti lakóház táji típusai. A táji típusok kiformalódása

A kötelező ill. ajánlott irodalom:

- Agh Zs.: Paraszti és polgári hagyományok a Kárpát-medencében Néprajz, művelődéstörténet és régészet. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1999
- Balassa I. – Ortutay Gy.: Magyar néprajz. Corvina Kiadó, Budapest, 1979
- Barabás J. – Gilyén N.: Magyar népi építészet. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1987
- Bátky Zs. - Györffy I. - Visky K.: A magyarság néprajza I-IV. Budapest, 1933-1937
- Bihari A.: – Pócs E.: Képes magyar néprajz. Corvina Kiadó, Budapest, 1985
- Csilléry K.: A magyar népi lakáskultúra kialakulásának kezdetei. Budapest, 1982
- Csilléry K.: A magyar nép bútorai. Budapest, 1972
- Den Hollander, A. N. J.: Az Alföld települései és lakói. Budapest, 1980
- Domanovszky Gy.: A magyar nép díszítőművészete I-II. Budapest, 1981
- Domanovszky Gy.: A magyar néprajz története. Budapest,
- Dömötör T.: Magyar népszokások. Budapest, 1983
- Dömötör T.: A magyar nép hiedelemvilága. Budapest, 1981
- Fél E. - Hofer T. - K. Csilléry K.: A magyar népművészet. Budapest, 1969
- Gáborján A.: A magyar népviseletek. Budapest, 1969
- Györffy I.: Magyar falu magyar ház. Budapest, 1943
- Kresz M.: Magyar fazekasművészet. Budapest, 1991
- Manga J.: Magyar népdalok, népi hangszerek. Budapest, 1960
- Novák L.: Településnéprajz. Nagykőrös, 1986
- Platthy Gy. – Rónai B.: Népművészet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1978

Nyíregyháza, 2011. június 6.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens

Kollokviumi tételek az ID 2573 Néprajz, népi építészet tantárgyhoz

Néprajz

1. A néprajztudomány alapfogalmai, kutatási területei és módszerei, a Kárpát-medence nagytájai és etnikai térképe, a Kárpát-medence magyar néprajzi tájai
2. Településtörténet a középkortól Magyarországon (a településszerkezet alakulása a Kárpát-medencében), magyar településformák
3. Telekformák
4. A hagyományos gazdálkodás (vadászat, halászat, gyűjtögetés). A földművelés, állattartás néprajzi vonatkozásai
5. Kézműves mesterségek és technikák
6. Viselettörténet. A népviseletek kialakulása
7. A táplálkozás

Népi építészet

8. Az épületek fajtái, a lakás használata
9. Az épületek anyaga, szerkezete, építési technikák
10. Tetőszerkezet, tetőfedések, födém, tüzelőszerkezetek, füstelvezetések
11. Ajtók, ablakok, padlózat, kerítések, kapuk, az épületek formái
12. A belső tér – a lakáskultúra
13. A magyar paraszti lakóház táji típusai. A táji típusok kiformalódása
14. A magyar paraszti lakóház táji típusai: keleti vagy erdélyi háztípus
15. A magyar paraszti lakóház táji típusai: közép-magyar vagy alföldi háztípus
16. A magyar paraszti lakóház táji típusai: kisalföldi háztípus, nyugati háztípus, északi vagy palóc háztípus

Nyíregyháza, 2011. június 16.

Dr. Dobány Zoltán
főiskolai docens